

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการบูรณาการองค์ความรู้ เพื่อ
การสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโรงเรียนพลูตาหลวงวิทยา ตำบล
พลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

Ecotourism Attractions the use of Local Wisdom and the Integration of
Knowledge for Teaching Social Studies Subjects Religion and Culture
Plutaluang Wittaya School Phlu Ta Luang Subdistrict, Sattahip District,
Chonburi Province

ทศพล สีทองคำ¹ ถนัด ยันต์ทอง² ในตะวัน กำหอม³

Todsapol Srikongkum¹ Thanat Yanthong² Naitawan Kumhom³

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญา แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และวัฒนธรรม ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี 2) บูรณาการการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโรงเรียนพลูตาหลวงวิทยา ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากร ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้รู้ ได้แก่ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้อาวุโสหรือ ผู้มีความรู้ในท้องถิ่น 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ ได้แก่ ครู นักเรียน ชาวบ้าน ผู้นำ ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี 3) กลุ่มบุคคลทั่วไป ประชาชนทั่วไปที่เคยเข้ามาท่องเที่ยวที่ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จำนวน 40 คน การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต จัดประชุมกลุ่มย่อย และการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ผลการศึกษาพบว่า

1. “พลูตาหลวง” มีที่มาจากตำนานเรื่องเล่าขานถึง “ตาหลวง” ชายชราผู้ครอบครองที่ดินในเขตนี้และเป็นที่เคารพยำเกรงของคนทั่วไป นอกจากนี้อาณาเขตพื้นที่นี้ยังเต็มไปด้วยภูเขาล้อมรอบ ภายหลังเมื่อมีการจัดตั้งเป็นตำบลชื่อ “พลูตาหลวง” ซึ่งคำว่า “พลู” เป็นการกร่อนคำมาจากคำว่าภูเขา และผนวกรวมกับชื่อของ “ตาหลวง” จึงเรียกชื่อว่า “พลูตาหลวง”มีองค์ความรู้ภูมิปัญญา แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย ภูมิปัญญาด้านการเกษตร “หนามยอกเอาหนามบ่ง” ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร “ธาตุต่างๆเหล่านี้ถือว่าเป็นรากแรกเกิดของโรค” และ ภูมิปัญญาด้านป่าชุมชน “ศาลหลวงเตี้ยพลูตาหลวง”

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข E-Mail: nttawan@hotmail.com

Affiliation secondary Thongsook college

² อาจารย์ สาขาวิชาสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Affiliation secondary Thongsook college

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Affiliation secondary Thongsook college

2. บูรณาการการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโรงเรียนพหลุดาหลวงวิทยา ตำบลพหลุดาหลวง อำเภอเสด็จ ตำบลชลบุรี ได้แก่ ส่วนที่ 1 การสร้างแผน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร ขั้นตอนสำรวจพื้นที่และทรัพยากร ขั้นตอนจัดอันดับศักยภาพทรัพยากร ขั้นตอนกำหนดแผน ขั้นตอนจัดทำเอกสารประกอบแผน ส่วนที่ 2 การพัฒนาแผนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนวางแผนก่อนจัดกิจกรรม ขั้นตอนปฏิบัติการ ขั้นสังเกตการณ์ระหว่างปฏิบัติการ และขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังนักเรียน ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาเกี่ยวกับ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม และเกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเรียนรู้

คำสำคัญ : แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การบูรณาการ

Abstract

The objectives of this study are (1) study knowledge and wisdom Ecological and cultural tourist attractions Phlulaluang Subdistrict, Sattahip District, Chonburi Province (2) Integrate teaching of social studies subjects. Religion and culture of Plutaluang wittaya School Phlulaluang Subdistrict, Sattahip District, Chonburi Province. In this research, a sample were used, consisting of 1) Knowledge group includes local scholars. Senior or People with local knowledge 2) The group of practitioners includes teachers, students, villagers, leaders, Phlulaluang Subdistrict, Sattahip District, Chonburi Province. 3) General public group General public who have visited Phlulaluang Subdistrict, Sattahip District, Chonburi Province. This study The researcher used qualitative cultural research methods. Using tools to collect data, namely surveys, interviews, observation forms, and organizing small group meetings. and workshop.

The results of the study found that

1. "Plu Ta Luang" originates from a legend told of "Ta Luang," an old man who owned land in this area and was respected and feared by the common people. In addition, this area is surrounded by mountains. Later when it was established as a sub-district named "Plutaluang" The word "betel" is an erosion of the word mountain. and combined with the name of "Ta Luang" is called the name "Plutaluang" has knowledge and wisdom. Ecological and cultural tourist attractions include agricultural wisdom. "Thorns reveal thorns" wisdom in herbal medicine "These elements are considered the first roots of disease" and community forest wisdom "Shram Luang Tia Phlu Ta Luang"

2. Integrate teaching of social studies subjects. Religion and culture of Plutaluangwittaya School Phlulaluang Subdistrict, Sattahip District, Chonburi Province, including Part 1: Creating a plan consists of 5 steps, including the study and document analysis step. Stages of surveying areas and resources Steps for ranking resource

potential Plan setting stage Steps in preparing plan documents Part 2: Developing an action research plan consisting of 4 steps: Planning steps before organizing activities Activity steps Observation stage during activities and the stage of reflecting on practice results Expected learning outcomes for students: knowledge about wisdom about Ecological and cultural tourist attractions and pride in the uniqueness and local wisdom and learning

Keywords: Ecotourism Attractions, Using Local Wisdom, Integration

บทนำ

นิเวศวิทยาวัฒนธรรม คือการศึกษาการปรับตัวของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม การปรับตัวของมนุษย์ในที่นี้หมายถึงกระบวนการที่มนุษย์ปรับสภาพร่างกาย การดำรงชีวิต และสังคมวัฒนธรรมเพื่อที่จะให้มีชีวิตรอดภายใต้สภาพแวดล้อมอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ จะเป็นการศึกษาลักษณะของการใช้เทคโนโลยี ระบบเศรษฐกิจ และการจัดระเบียบทางสังคมภายใต้ประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่กำหนดโดยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ซึ่งอาจศึกษาในมิติประวัติศาสตร์หรือสิ่งที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ข้อถกเถียงสำคัญคือ สังคมของมนุษย์ดำรงอยู่ในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้อย่างไร และสภาพแวดล้อมส่งผลต่อการจัดรูปแบบและระเบียบทางสังคมของมนุษย์อย่างไร นักมานุษยวิทยา จูเลียน สจีวิต อธิบายว่านิเวศวิทยาวัฒนธรรมคือการศึกษาที่จะทำความเข้าใจว่ามนุษย์ปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมอย่างไร โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างสังคม เทคนิคการยังชีพ ช่วงชั้นสังคม และสภาพแวดล้อม สจีวิตเชื่อว่าสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติส่งผลต่อการเกิดวัฒนธรรมของมนุษย์ ซึ่งประเด็นนี้นำไปสู่ข้อวิจารณ์ที่ว่าธรรมชาติกลายเป็นตัวกำหนดแบบแผนทางวัฒนธรรม นักมานุษยวิทยารุ่นหลังจึงไม่เห็นด้วยกับความคิดของสจีวิต (Maass Petra, 2008) สจีวิตแยกประเด็นการวิเคราะห์เป็นสองประการ คือ ประการแรกเขาปฏิเสธแนวคิดวัฒนธรรมที่เป็นสากล ซึ่งเชื่อว่าส่วนประกอบต่างๆของวัฒนธรรมมีส่วนสร้างแบบแผนทางสังคมเท่าเทียมกัน เขาโต้แย้งว่าส่วนประกอบที่ต่างกันของวัฒนธรรมขึ้นอยู่กับกระบวนการปรับตัว โดยชี้ว่าวัฒนธรรมมีจุดศูนย์กลาง เขากล่าวว่าส่วนประกอบต่างๆสัมพันธ์กับกิจกรรมการยังชีพและลักษณะทางเศรษฐกิจ ประการที่สอง คือ สจีวิตไม่เชื่อว่าสังคมที่แตกต่างกันจะมีกระบวนการปรับตัวที่เหมือนกัน เพราะสังคมแต่ละแห่งมีความซับซ้อนและขนาดไม่เท่ากัน สังคมแบบชนเผ่าต่างจากสังคมอุตสาหกรรม ทั้งในเรื่องการเข้าถึงและความหลากหลายของทรัพยากร และยังมีวิธีการควบคุม แจกจ่าย และการปรับตัวให้เข้ากับทรัพยากรต่างกันด้วย แนวคิดของสจีวิตสอดคล้องกับแนวคิดของมานุษยวิทยามาร์ซิสต์ในเวลาต่อมา (Berkes, F, 1999) โดยเฉพาะเรื่องข้อสังเกตเกี่ยวกับวิถีการผลิตหลังสงครามโลกครั้งที่สอง การวิจัยในเรื่องนิเวศวิทยาวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปหลายส่วน การวิจัยได้สะท้อนภาพความสำคัญของความรู้ด้านภูมิศาสตร์ นิเวศวิทยา การบริโภค มานุษยวิทยานิเวศน์ และทฤษฎีที่อธิบายโครงสร้างระบบ นอกจากนี้ยังสนใจประเด็นเกี่ยวกับการปรับตัวทาง ชีววัฒนธรรม การศึกษาสภาพแวดล้อมโดยคำนึงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น และ ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ (Robert H.Winthrop, 1991)การศึกษาประสบการณ์ของมนุษย์ที่มีต่อธรรมชาติ เนื่องจากวัฒนธรรมแต่ละแห่งจะก่อเป็นรูปร่างได้ต้องขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม มนุษย์จะ

จัดระบบธรรมชาติด้วยการตั้งชื่อ จัดประเภท สร้างสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับพืช สัตว์ และอากาศที่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิต สมาชิกในวัฒนธรรมหนึ่งๆจะแสดงออกโดยสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม แต่การศึกษามานุษยวิทยาเชิงนิเวศน์ไม่อาจลู่ลวงไปได้ถ้ามองข้ามปัจจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ฮาโรลด์ คองลิน ศึกษาชนเผ่าฮานูในฟิลิปปินส์ พบว่าแบบแผนวัฒนธรรมของคนเหล่านี้ขึ้นอยู่กับภาวะปลูก ซึ่งเป็นตัวอย่างการศึกษาแรกของมานุษยวิทยาเชิงนิเวศน์ แนวคิดเรื่อง “ระบบ” กลายเป็นสิ่งสำคัญต่อการวิจัยทางนิเวศน์ แนวคิดนี้อธิบายเรื่องโครงสร้าง ลำดับชั้น และความสัมพันธ์แบบวงจร ซึ่งเอื้อให้เกิดความเข้าใจต่อแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังมีความสนใจที่จะศึกษาปฏิสัมพันธ์เชิงนามธรรม เช่น พิธีกรรมและสัญลักษณ์ ซึ่งเกี่ยวข้องไปถึงเรื่องการบริโภค สภาพอากาศ และเทคนิคการยั้งชีพ (Turner, B. L., II, 2002)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทาง วัฒนธรรมซึ่งถือเป็นสิ่งที่มีค่าต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทย อีกทั้งมีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อน เศรษฐกิจของประเทศ ดังจะเห็นได้จากมูลค่ารายได้รวมจากภาคการท่องเที่ยว ใน พ.ศ. 2560 ที่สูงถึง 2,831.52 พันล้านบาท (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2564) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การท่องเที่ยว ยังมีบทบาทต่อการเผยแพร่ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม และควมมีคุณค่าทางทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้ จากการกำหนดเป้าหมายให้ ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในยุทธศาสตร์ ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้ อย่างยั่งยืนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) มีการส่งเสริมภาครัฐได้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวภายในประเทศมีความหลากหลาย ทั้งในลักษณะการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เชิงวัฒนธรรม เชิงสุขภาพ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม กรเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่เพียงจะก่อให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจแล้วยัง ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เช่น ปัญหาการทำลายทัศนียภาพ ปัญหามลภาวะสภาพทาง สังคม รวมทั้งวิถีชีวิตของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวให้เสื่อมโทรมลง เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและทรัพยากรทางศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ภายในประเทศเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ขณะที่ทรัพยากรเหล่านี้มีอยู่อย่างจำกัดไม่เพียงพอที่จะรองรับความเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ อีกทั้ง เมื่อมีการขยายตัวของพื้นที่การท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โครงสร้างพื้นฐานมีการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก ความเจริญต่างๆแพร่กระจายไปสู่พื้นที่ชานเมืองและชนบทมากขึ้น และในขณะเดียวกันจำนวนประชากรก็เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ทำให้โครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ไม่เพียงพอ แต่ในทางกลับกัน การพัฒนาส่วนใหญ่นั้นจะกลับกลายมาเป็นการสร้างปัญหาในระยะยาวก่อให้เกิดปัญหา การแพร่กระจายของชุมชนเมือง (Urban Sprawl) อย่างไรก็ดี สิ้นสุด (ฐาปนา บุญประวิตร์, 2558) ดังนั้น การจัดการพื้นที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวต้องให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา จึงได้เกิดรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ขึ้น ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมาย ขั้นตอน และวิธีการ จัดทำอย่างเป็น ระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้าน การรักษาระบบนิเวศ การจัดการ สามารถควบคุม ขนาดของการ พัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมโดยเฉพาะองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญทางด้าน ทรัพยากรท่องเที่ยว และองค์การบริหารการจัดการ ซึ่งจะมีประสิทธิผลให้ทรัพยากรธรรมชาติ สามารถอำนวยความสะดวก ตารางสถานภาพ บทบาทหน้าที่ และพื้นที่ตัวได้ตามสภาพธรรมชาติ นักท่องเที่ยว

ผู้เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป มีจิตสำนึกและมีความตระหนักในการอนุรักษ์ ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม และมีขีดความสามารถในการจัดการ เกิดความภูมิใจ และยกระดับ ความเป็นอยู่ของชุมชน (ภูวตล บัวบางพลู, 2561)

มิติของความยั่งยืนได้หมุนย้อนกลับมาที่ ผู้คนและท้องถิ่น ซึ่งหัวใจสำคัญของท้องถิ่นก็คือ ทูทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณี มรดกภูมิปัญญา สถานที่ ที่ถ่ายทอดจากอดีตสู่ปัจจุบันและ ต่อเนื่องไปสู่อนาคต นั่นก็คือเอกลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (local cultural Identity) และท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ต่างกันอย่างมีพื้นฐานหรือสภาพ แวดล้อมที่ต่างกันนั่นคือทุนทางธรรมชาติ ซึ่งสภาพแวดล้อมที่ต่างกันส่วนหนึ่งได้หล่อหลอม และกำหนดตัวตนทางวัฒนธรรมและตัวตน ทางกายภาพของแต่ละพื้นที่ให้ต่างกันอย่างออกไป นั่นคือความสัมพันธ์ของ มนุษย์กับสภาพแวดล้อม การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม การใช้ ประโยชน์จากสภาพแวดล้อม รวมถึงระบบนิเวศที่เป็นความสัมพันธ์ของ สิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น ความยั่งยืนของพื้นที่จึงควรถูกกำหนด โดยกรอบของมิติทางวัฒนธรรมผสมผสานไปกับกรอบมิติของระบบกายภาพ กล่าวคือ มิติวัฒนธรรมต้องประสานความถูกต้องเที่ยงธรรมกับมิติ สิ่งแวดล้อม และสามารถดำรงชีวิตและอยู่ได้ในมิติเศรษฐกิจ และมิติ เศรษฐกิจต้องมีความรับผิดชอบต่อมิติ สิ่งแวดล้อม ซึ่งนั่นคือความยั่งยืน ที่แท้จริงที่คำนึงถึงกรอบของ “ระบบนิเวศวัฒนธรรม” (Cultural Ecology) ที่เป็นสิ่งบ่งชี้ถึงตัวตนของพื้นที่ที่แตกต่างกันทั้งด้านกายภาพและ วัฒนธรรม ซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืนควรพิจารณาบนพื้นฐานจากสิ่งที่เป็น ตัวตนของพื้นที่นั่นคือ การพัฒนาที่คำนึงถึงต้นทุนทางวัฒนธรรม และ ต้นทุนทางธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่นั้นเป็นพื้นฐานในการพัฒนาต่างๆ (Gagne, Robert M, 1977) คำนิยาม นิเวศวัฒนธรรม คือ การศึกษาถึงกระบวนการปรับตัวโดยธรรมชาติ ของมนุษย์ และรูปแบบวัฒนธรรมมีพื้นฐานการปรับตัวมาจากมนุษย์ ซึ่งได้ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ ในขณะที่ (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2551)ได้อธิบายนิเวศวัฒนธรรม คือ ความสัมพันธ์ในท้องถิ่นที่ผู้คนหลายกลุ่ม หรือหลายชาติพันธุ์เข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นบ้านเป็นเมืองขึ้น โดยมีพื้นฐาน มาจากภูมิวัฒนธรรม (Cultural Landscape) ซึ่งหมายถึงลักษณะ ภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ในอาณาบริเวณใด บริเวณหนึ่งอันสัมพันธ์ กับการตั้งถิ่นฐานบ้านเมืองของคนในท้องถิ่น จนเป็นที่รู้จักร่วมกัน และ มีการกำหนดนามชื่อเป็นสถานที่ต่างๆ นั่นคือ ภูมินาม โดยอาจสร้าง เป็นตำนานขึ้นมาอธิบายความเป็นมา ความหมาย ความสำคัญทาง ประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เห็นได้ว่าสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เพราะสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นย่อมอยู่บนพื้นฐานของ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติในพื้นที่นั้น นั่นคือ ความสัมพันธ์กันระหว่างมนุษย์ กับธรรมชาติ ดังนั้นนิเวศวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญต่อพื้นที่เนื่องจากเป็นแนวคิด ที่อยู่บนพื้นฐานของการทำความเข้าใจพื้นที่ทั้งความเข้าใจในเรื่อง กายภาพและความเข้าใจในเรื่อง วัฒนธรรมผู้คน และอยู่บนวิถีของความ เหมาะสมในการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมเท่าที่ควรจะเป็น เพื่อเรียนรู้ ที่จะอยู่ร่วม (co-existence) กับสภาพแวดล้อม คือ มนุษย์ปรับเปลี่ยน สภาพแวดล้อม และใช้ทรัพยากรเพื่อบริโภคอย่างพอเพียง ดังนั้นนิเวศ วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตน ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นถึง เอกลักษณ์ คุณค่า และความสำคัญของพื้นที่ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมทาง ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม นั่นเท่ากับว่าหากการพัฒนา ได้ให้ความสำคัญกับความเป็นท้องถิ่น โดยทำความเข้าใจได้จากระบบ นิเวศวัฒนธรรมแล้ว การพัฒนาที่เกิดขึ้นก็จะไปในทิศทางที่ เหมาะสม สอดคล้องกับตัวตนของแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน ซึ่งนำไปสู่ การตอบคำถามของความยั่งยืนในการพัฒนาได้ (อนุกุล ต้นสุพล, 2559)

จากความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมข้างต้น จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันเป็นการท่องเที่ยวที่มีการรักษาสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์วิถีชีวิตหรือเรียกว่าภูมิปัญญา โดยภูมิปัญญานี้มีอยู่คนไทยมาอย่างยาวนาน เป็นที่มาของคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีทั้งการดำรงชีวิต ศิลปะ และวัฒนธรรม(ปราณี ตันตนาบุตร.2555) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนำมาเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมของตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศที่หลากหลายและมีความอุดมสมบูรณ์ของความหลากหลายทางชีวภาพ อีกทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น สวนบรรพชนสยามจุลกาลสถิตี หาดนภาธาราภิรมย์ สนามกอล์ฟ พลูตาหลวง ค่ายพระมหาเจษฎาราชเจ้าและสำนักปฏิบัติธรรมและอื่นๆอีกมากมาย (องค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง, 2565)

ในฐานะผู้วิจัยเป็นครูและสอนอยู่ใน ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เล็งเห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมอันจะส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนทำให้เกิดความยั่งยืนในชีวิตผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการบูรณาการองค์ความรู้ เพื่อการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพลูตาหลวงวิทยา ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี อันจะส่งผลให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาเกี่ยวกับ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม และเกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญา แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อบูรณาการการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโรงเรียนพลูตาหลวงวิทยา ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. บริบทชุมชน ศึกษาประวัติชุมชน ภาษา ศิลปกรรม จริยธรรม สุนทรียศาสตร์ ศาสนาและความเชื่อ องค์ความรู้ภูมิปัญญา แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
2. การบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมอันได้แก่องค์ความรู้ภูมิปัญญา แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บูรณาการการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโรงเรียนพลูตาหลวงวิทยา ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
3. ทฤษฎีเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรม ศึกษาองค์ความรู้ทางสังคม ที่มีความหลากหลายปรากฏอยู่ในแต่ละด้าน ได้แก่ ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ทฤษฎีการยอมรับสิ่งใหม่ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม

4. บูรณาการการสอน ข้อค้นพบนำไปบูรณาการถ่ายทอด เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ กำหนดประเด็น จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้าทำ รวบรวมข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์สังเคราะห์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสำรวจ (Survey) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non- Structure Interview) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – Participant Observation) แบบประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) และการประชุมเชิงปฏิบัติการ(Workshop)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) เป็นกลุ่มบุคคลที่มีข้อมูลเชิงลึกในด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจำนวน 10 คน ประชาชนท้องถิ่น ผู้อาวุโสหรือผู้มีความรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ พระ ผู้รู้ประจำท้องถิ่นที่เป็นที่นับถือของชุมชน ครู-อาจารย์ที่อยู่ในโรงเรียน นักวิชาการอิสระ ผู้นำชุมชนกำนันผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ครู นักเรียน ชาวบ้านผู้ใน ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จำนวน 20 คน กลุ่มบุคคลทั่วไป (General Informants) ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่เคยเข้ามาท่องเที่ยวที่ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จำนวน 10 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สำรวจ (Survey) ผู้วิจัยใช้แบบสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลฉบับที่กโดยแบ่งประเด็นการสำรวจต่างๆ ดังนี้

- 1.1 สำรวจสภาพพื้นที่
- 1.2 สำรวจเส้นทางการเดินทาง
- 1.3 สำรวจวิถีชีวิตชาวบ้าน
- 1.4 สำรวจแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ
- 1.5 สำรวจพื้นที่การท่องเที่ยวทางบก
- 1.6 สำรวจแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ก่อนทำการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สอบถามชาวบ้านทั่วไป นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้สอบถามจากหน่วยงานทางราชการและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อนำมาเป็นองค์ความรู้เบื้องต้นในบริบทพื้นที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้และนำมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย (ในตะวัน กำหอม.2559)

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) มี 2 แบบดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์ตามแนวทางแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้แต่ละประเด็นคำถาม ปรับปรุงจาก (ภาสกร จวนสง.2563) โดยการ

สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคำตอบตามกรอบแนวความคิดและความมุ่งหมายของการวิจัย ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 1 ชุด ดังนี้ แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมา ความเชื่อ ประเพณี หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ประเพณีที่ปฏิบัติกันสืบต่อมา ภูมิปัญญาเกี่ยวกับ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม 1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non - Structured Interview) ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไปแบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบเพื่อจับประเด็นและนำมาตีความหมายโดยใช้ทฤษฎีและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้รู้ (Key Informants) และมีจุดสนใจในการสัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับ วัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการบูรณาการองค์ความรู้ เพื่อการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโรงเรียนพลูตาหลวงวิทยา ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เพื่อทำการสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชนผู้วิจัย กำหนดประเด็นคำถาม ข้อมูลรายละเอียดต่างๆดังนี้ ประวัติชุมชนในอดีตและสภาพปัจจุบันของชุมชน วิถีชีวิต ภาษา ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ศิลปกรรม จริยธรรม สุนทรียศาสตร์ อาหารการกิน การแต่งกาย ความรู้ทักษะอาชีพ

3. แบบการสังเกต (Observation) แบ่งเป็น 2 ชุด ดังนี้

3.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยเข้าไปพักอาศัยอยู่กับชุมชน โดยร่วมทำกิจกรรม สังเกต เกี่ยวกับบริบททางด้านวัฒนธรรม เพื่อนำไปกระทำข้อมูลต่อไป

3.2 แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - participant Observation) ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตกิจกรรมในชุมชนอยู่ภายนอกที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน

4. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการนี้ ในการศึกษาวิจัยด้วยซึ่งใช้เก็บข้อมูลกลุ่มและเป็นการตรวจสอบข้อมูลในประเด็นต่างๆ โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ คือ กลุ่มผู้รู้ ผู้นำชุมชน ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้านสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยการกำหนดกลุ่มละประมาณ 5- 10 คน ในพื้นที่ ในการสนทนาผู้วิจัยจะกล่าวนำและให้กลุ่มแสดงความคิดเห็นในอย่างเปิดเผยและข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะได้จัดทำเป็นใบงานประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการวิจัยต่อไปพร้อมกับข้อมูลที่ได้จากวิธีอื่น ๆ

5. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการนี้ ในการศึกษาวิจัยด้วยซึ่งใช้เก็บข้อมูลกลุ่มและเป็นการตรวจสอบข้อมูลในประเด็นต่างๆ โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนที่ทำการศึกษ จำนวนพื้นที่ คือ กลุ่มผู้รู้ ผู้นำชุมชน ครู พระสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล โดยการกำหนดกลุ่มละประมาณ 5 - 10 คน ในประชุม เชิงปฏิบัติการ จะกล่าวนำและให้กลุ่มแสดงความคิดเห็นในอย่างเปิดเผยและข้อมูลที่ได้จาก การประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยจะได้จัดทำเป็นแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ ประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการวิจัยต่อไปพร้อมกับข้อมูลที่ได้จากวิธีอื่น ๆ

ผลการวิจัย

1. “พลุตาลวง” มีที่มาจากตำนานเรื่องเล่าขานถึง “ตาทลวง” ชายชราผู้ครอบครองที่ดินในเขตนี้และเป็นที่เคารพยำเกรงของคนทั่วไป นอกจากนี้อาณาเขตพื้นที่นี้ยังเต็มไปด้วยภูเขาล้อมรอบ ภายหลังเมื่อมีการจัดตั้งเป็นตำบลชื่อ “พลุตาลวง” ซึ่งคำว่า “พลู่” เป็นการกร่อนคำมาจากคำว่า ภูเขา และผนวกรวมกับชื่อของ “ตาทลวง” จึงเรียกชื่อว่า “พลุตาลวง” เมื่อ อดีตกาล ย้อนไปราวหนึ่งศตวรรษ พื้นที่ตำบลพลุตาลวงยังคงเป็นป่าดงดิบมีภูเขาตาทลวง เขาตะแบก และภูเขาต่าง ๆ อีกหลายลูก ซึ่งในหุบเขาตาทลวงมีธารน้ำใสไหลเย็นพาดผ่านจากคลองตาทลวงไหลไปบรรจบคลองไผ่ ซึ่งไหลไปลงทะเลที่หมู่บ้านอยู่ตะเภาโดยในสมัยนั้น การสัญจรใช้ทางเรือเป็นหลัก สำหรับการเดินทางระหว่างชุมชน หรือหมู่บ้านชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้ล้อเลื่อนและเกวียนชุมชนชายทะเล ชุมชนที่เรียกได้ว่ามีความเจริญรุ่งเรืองมากที่สุด มีเรือสินค้าผ่านไปมา ตลอดปี อาทิเช่น ชุมชนบ้านอยู่ตะเภา และชุมชนบ้านตลอดที่ไกลออกไปทางทิศตะวันออกเป็นชุมชนบ้านปลา, บ้านพูน ฯลฯ ส่วนด้านตะวันตกของพลุตาลวงเลียบชายฝั่งทะเล เป็นชุมชน บ้านตลอด, บ้านช่องแสมสาร, จุกเสม็ด และสัตหีบ สำหรับชุมชนบนพื้นที่ดินห่างฝั่งทะเลขึ้นมาคือ ชุมชนบ้านบางไผ่ บ้านหนองสะ (สระแก้ว) บ้านเขาครอก บ้านยายล้ำ บ้านปลากั้ง และบ้านชากหมาก ซึ่งเป็นชุมชนอยู่ท่ามกลางป่าดงดิบแต่ติดต่อกันด้วยเกวียนและล้อเลื่อนด้วยความผูกพันกับธรรมชาติ ปัจจุบัน เป็นท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม คือ วัดราษฎร์สามัคคี วัดเขาบายศรี วัดรังสีสุนทร หาดตลอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้าน สวนสมุนไพรพรอุดม สวนบรรพชนสยาม/สวนอศิวเทวา อ่างเก็บน้ำภูตือนันต์ และปรากฏวัฒนธรรมเชิงนิเวศ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) ภูมิปัญญาด้านการเกษตร ได้แก่ ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร ภูมิปัญญาด้านป่าชุมชน

2. การบูรณาการการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโรงเรียนพลุตาลวงวิทยา ตำบลพลุตาลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โดยมีขั้นตอนดังนี้

ส่วนที่ 1 การสร้างแผน; ดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างแผน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร ขั้นที่ 2 การสำรวจพื้นที่และทรัพยากร ขั้นที่ 3 การจัดอันดับศักยภาพทรัพยากร ขั้นที่ 4 การกำหนดแผน ขั้นที่ 5 การจัดทำเอกสารประกอบแผน นักเรียนได้นำเสนอข้อมูลจาก กระบวนการของการสร้างแผนกิจกรรมทัศนศึกษา วัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร; นักเรียนได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานของการวิจัย ได้แก่แนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การศึกษาศักยภาพของทรัพยากร การประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อม การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมทัศนศึกษา การวิจัยเชิงปฏิบัติการ วัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของพื้นที่ที่ศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2553 และหลักสูตร สถานศึกษาโรงเรียนพลุตาลวงวิทยา ตำบลพลุตาลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านการเกษตร 2) การเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร 3) การเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านป่าชุมชน

ขั้นที่ 2 การสำรวจพื้นที่ และทรัพยากร; นักเรียนได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับพื้นที่ที่ศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นก่อนเริ่มสำรวจทรัพยากร ท่องเที่ยวภายในบริเวณพื้นที่ที่ศึกษา ได้แก่พื้นที่ ตำบลพลุตาลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ซึ่งขั้นตอนของการสำรวจพื้นที่และทรัพยากรนี้แบ่ง

วิธีดำเนินการเป็น 2 ลักษณะ คือการสำรวจ ข้อมูลโดยใช้การสังเกต ซึ่ง นักเรียนได้จัดบันทึกและถ่ายภาพ และการสำรวจโดยการสัมภาษณ์บุคคล สำคัญในพื้นที่ นำเสนอผลการผลการศึกษาเอกสาร และการสำรวจไว้ด้วยกัน ลำดับตามวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลจากการสังเกต; ในการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ นักเรียนได้สังเกตและจัดบันทึกลงในตารางสำรวจ ทรัพยากร (Resource Audit) ซึ่งกำหนดรายละเอียดในการสำรวจออกเป็นประเภทของทรัพยากร 3 ประเภท คือ ภูมิปัญญาด้านการเกษตร ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร ภูมิปัญญาด้านป่าชุมชนโดยให้ระบุชื่อและลักษณะของ วัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนได้นำข้อมูลจากการสำรวจและข้อมูลปฐมภูมิจากการศึกษาเอกสารที่ เกี่ยวกับพื้นที่ที่ศึกษาในชั้นที่ 1 มาเรียบเรียงพร้อมภาพประกอบและ นำเสนอ

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์; นักเรียนสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้ วัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น นำเสนอแยกตามที่กำหนดไว้

ชั้นที่ 3 การจัดอันดับศักยภาพทรัพยากร; นักเรียนได้นำทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านการเกษตร ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร ภูมิปัญญาด้านป่าชุมชน มาวิเคราะห์ความโดดเด่นและจุดด้อย

ชั้นที่ 4 การกำหนดแผน ; นักเรียนสร้างแผนกิจกรรมทัศนศึกษาเชิงนิเวศ วัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ SWOT ของวัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มา การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาส

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดจุดศึกษา เป็นการเลือก วัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการวิเคราะห์ SWOT มากำหนดจุดศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนด กิจกรรมการเรียนรู้ป็นการเลือกสาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้จากการวิเคราะห์หลักสูตรให้ สอดคล้องกับจุดศึกษาและจุดประสงค์การเรียนรู้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ SWOT ของวัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. กำหนดจุดศึกษา ประกอบด้วย ภูมิปัญญาด้านการเกษตร ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร ภูมิปัญญาด้านป่าชุมชน

ชั้นที่ 5 การจัดทำเอกสารประกอบแผน; กระบวนการสร้างแผนกิจกรรมทัศนศึกษา วัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูได้ จัดทำเอกสารต่างๆเพื่อใช้ประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ เอกสารโครงการทัศนศึกษา วัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น คู่มือแนะนำเที่ยวและแผนการจัดการเรียนรู้

ส่วนที่ 2 การพัฒนาแผน; ในส่วนนี้เป็นการนำแผนกิจกรรมทัศนศึกษาวัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาทดลองจัดกิจกรรมกับ นักเรียน ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน(P-A-O-R) ได้แก่ ขั้นวางแผนก่อนจัดกิจกรรม (Plan) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม(Act) ขั้นสังเกตการณ์ระหว่างปฏิบัติกิจกรรม (Observe) และขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรม (Reflect) เมื่อจบการทดลองในแต่ละครั้งครูได้นำปัญหาหรือข้อขัดข้องจากการปฏิบัติกิจกรรมตามแผน มาพิจารณาแก้ไขและปรับปรุงแผนเพื่อใช้กับ การทดลองในครั้งต่อไป

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จากการจัดกิจกรรมทัศนศึกษา วัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นผลที่เกิดขึ้นครอบคลุมการ ประเมินผลการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัยและด้านทักษะพิสัย ส่งผลให้ นักเรียนความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาเกี่ยวกับ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม และเกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นและเกิดการเรียนรู้

อภิปรายผล

1. “พลุตาลวง” มีที่มาจากตำนานเรื่องเล่าขานถึง “ตาทอลวง” ชายชราผู้ครอบครองที่ดินในเขตนี้และเป็นที่เคารพยำเกรงของคนทั่วไป นอกจากนี้อาณาเขตพื้นที่นี้ยังเต็มไปด้วยภูเขาล้อมรอบ ภายหลังเมื่อมีการจัดตั้งเป็นตำบลชื่อ “พลุตาลวง” ซึ่งคำว่า “พลู่” เป็นการกร่อนคำมาจากคำว่าภูเขา และผนวกรวมกับชื่อของ “ตาทอลวง” จึงเรียกชื่อว่า “พลุตาลวง” เมื่อ อดีตกาล ย้อนไปราวหนึ่งศตวรรษ พื้นที่ตำบลพลุตาลวงยังคงเป็นป่าดงดิบมีภูเขาตาทอลวง เขาตะแบก และภูเขาต่าง ๆ อีกหลายลูก ซึ่งในหุบเขาตาทอลวงมีธารน้ำใสไหลเย็นพาดผ่านจากคลองตาทอลวงไหลไปบรรจบคลองไผ่ ซึ่งไหลไปลงทะเลที่หมู่บ้านอยู่ตะเภาโดยในสมัยนั้น การสัญจรใช้ทางเรือเป็นหลัก สำหรับการเดินทางระหว่างชุมชน หรือหมู่บ้านชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้ล้อเลื่อนและเกวียนชุมชนชายทะเล ชุมชนที่เรียกได้ว่ามีความเจริญรุ่งเรืองมากที่สุด มีเรือสินค้าผ่านไปมา ตลอดปี อาทิเช่น ชุมชนบ้านอยู่ตะเภา และชุมชนบ้านตลอดที่ไกลออกไปทางทิศตะวันออกเป็นชุมชนบ้านปลา ,บ้านพยุหะ ฯลฯ ส่วนด้านตะวันตกของพลุตาลวงเลียบชายฝั่งทะเล เป็นชุมชน บ้านตลอด บ้านช่องแสมสาร, จุกเสม็ด และสัตหีบ สำหรับชุมชนบนพื้นที่ดินห่างฝั่งทะเลขึ้นมาคือ ชุมชนบ้านบางไผ่ บ้านหนองสะ (สระแก้ว) บ้านเขาครอก บ้านยายล้ำ บ้านปลากั้ง และบ้านซากหมาก ซึ่งเป็นชุมชนอยู่ท่ามกลางป่าดงดิบแต่ติดต่อกันด้วยเกวียนและล้อเลื่อนด้วยความผูกพันกับธรรมชาติ ปัจจุบัน เป็นท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม คือ วัดราษฎร์สามัคคี วัดเขาบายศรี วัดรังสีสุนทร หาดตลอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้าน สอนสมุนไพร สอนบรรพชนสยาม/สอนอศิวทเวา อ่างเก็บน้ำภูตือนันต์ และปรากฏวัฒนธรรมเชิงนิเวศ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3 ลักษณะดังนี้ ภูมิปัญญาด้านการเกษตร ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร ภูมิปัญญาด้านป่าชุมชน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างป่าวัดและชุมชนโดยสำนักปฏิบัติธรรมเขาพลุตาลวงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ อยู่บริบูรณ์, (2558) ผลการวิจัยพบว่า ในตำบลพลุตาลวงมีภูมิปัญญาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ 1) ภูมิปัญญาด้านการเกษตรได้แก่การผลิตปุ๋ยหมักเชื้อจากพืชสดและผลไม้ 2) ภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยมีองค์ความรู้ด้านการนำไปใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรในป่าและการอนุรักษ์ของศูนย์อนุรักษ์เผยแพร่ภูมิปัญญาไทยสัตหีบ 3) ภูมิปัญญาด้านการจัดการป่าโดยชาวบ้านตำบลพลุตาลวงได้ใช้ความเชื่อจากประวัติเขาครุตาทอลวงมาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างพอเหมาะบุรี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณฤณีย์ ศรีสุข,(2564) พบว่าแนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรม เป็นแนวคิดทางมานุษยวิทยาที่สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม โดยเน้นถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมว่าเป็นตัวกำหนดกระบวนการวิวัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรม ส่วนในพระพุทธศาสนา มีความหมายถึงสิ่งที่เรียกว่า บริหารหรือบริวาร คือ สิ่งที่อยู่แวดล้อมกันทั้งสิ่งที่เป็น ธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาทางจิตวิญญาณของมนุษย์ ประเภทของระบบนิเวศในพระพุทธศาสนา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (1) ระบบนิเวศทางธรรมชาติ แบ่งเป็นระบบนิเวศทางธรรมชาติที่ไม่มีชีวิต ได้แก่ อุทยาน และระบบ

นิเวศทางธรรมชาติที่มีชีวิต ได้แก่ พืชนิยาม และจิตนิยาม และ (2) ระบบนิเวศทางวัฒนธรรม แบ่งเป็นระบบนิเวศทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม และระบบนิเวศทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม รูปแบบนิเวศวิทยาวัฒนธรรมเชิงพุทธบูรณาการ มี 2 ด้าน คือ รูปแบบนิเวศวิทยาวัฒนธรรมเชิงพุทธบูรณาการภายนอกตามหลักสัปบายะ 7 และรูปแบบนิเวศวิทยาวัฒนธรรมเชิงพุทธบูรณาการภายในตามหลักภาวา 4 มีเป้าหมาย 2 ประการ คือ เป้าหมายทางกาย ได้แก่ ปัจจัย 4 และเป้าหมายทางใจ ได้แก่ ผัสสะ 6 เพื่อจัดถิ่นที่อยู่ของมนุษย์ให้เป็นปฏิรูปเทศ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพันธ์ ฉายารัตน์, (2564) พบว่า เส้นการท่องเที่ยวเศรษฐกิจตามเส้นทาง EEC”: พื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จังหวัดระยองนับเป็นอีกเมืองเปี่ยมเสน่ห์ที่ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวมากมายให้ดื่มด่ำ สัมผัสความงดงามอย่างไม่รู้จักจบสิ้น “เที่ยวชุมชนระยอง ต้องลอง ต้องมา” คือชื่อกิจกรรมนำเสนอ 3 เส้นทางอันน่าหลงใหล ทั้งด้านการท่องเที่ยวและช้อปปิ้งสไตล์ไทยๆ เสริมสร้างรายได้และความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจชุมชนนี้คือกิจกรรมที่จะช่วยสร้างการประชาสัมพันธ์ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดระยอง ให้เป็นที่รู้จัก ทำให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ อันจะนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

2. การบูรณาการการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโรงเรียนพลูตาหลวงวิทยา ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โดยมีขั้นตอนดังนี้ ส่วนที่ 1 การสร้างแผนดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างแผน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การศึกษาแลวิเคราะห์เอกสาร ขั้นที่ 2 การสำรวจพื้นที่และทรัพยากร ขั้นที่ 3 การจัดอันดับศักยภาพทรัพยากร ขั้นที่ 4 การกำหนดแผน ขั้นที่ 5 การจัดทำเอกสารประกอบแผน

ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร; นักเรียนได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานของการวิจัย ได้แก่แนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การศึกษาศักยภาพของทรัพยากร การประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อม การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมทัศนศึกษา การวิจัยเชิงปฏิบัติการ วัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของพื้นที่ที่ศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2553 และหลักสูตร สถานศึกษาโรงเรียนพลูตาหลวงวิทยา ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านการเกษตร 2) การเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร 3) การเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านป่าชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวีรศักดิ์ จันทวิโส, (2561) พบว่า การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึง พัฒนาการทางด้านร่างกายและสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของผู้เรียน ดังนั้นใน การจัดการเรียนรู้ควรใช้รูปแบบและวิธีการที่หลากหลายเน้นการเรียนการสอนตามสภาพจริง การปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากธรรมชาติและการเชื่อมโยงเนื้อหารายวิชาและหลักสูตรที่ผสมผสานเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะ การเรียนรู้อย่างบูรณาการและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการสอนที่เชื่อมโยงความรู้ ความคิดรวบยอด หรือทักษะเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้โดยองค์รวมทั้งด้าน พุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย การบูรณาการ เป็นการเชื่อมโยงเนื้อหาสาระในหลักสูตรกับกลุ่มสาระการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 การสำรวจพื้นที่ และทรัพยากร; นักเรียนได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับพื้นที่ที่ศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นก่อนเริ่มสำรวจทรัพยากร ท่องเที่ยวภายในบริเวณพื้นที่ที่ศึกษา ได้แก่พื้นที่ ตำบล

พลุดาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ซึ่งขั้นตอนของการสำรวจพื้นที่และทรัพยากรนี้แบ่งวิธีดำเนินการเป็น 2 ลักษณะ คือการสำรวจ ข้อมูลโดยใช้การสังเกต ซึ่ง นักเรียนได้จัดบันทึกและถ่ายภาพ และการสำรวจโดยการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในพื้นที่ นำเสนอผลการผลการศึกษาเอกสารและการสำรวจไว้ด้วยกัน ลำดับตามวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลจากการสังเกต; ในการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ นักเรียนได้สังเกตและจัดบันทึกลงในตารางสำรวจ ทรัพยากร (Resource Audit) ซึ่งกำหนดรายละเอียดในการสำรวจออกเป็นประเภทของทรัพยากร 3ประเภท คือ ภูมิปัญญาด้านการเกษตร ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร ภูมิปัญญาด้านป้าชุมชนโดยให้ระบุชื่อและลักษณะของ วัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนได้นำข้อมูลจากการสำรวจและข้อมูลปฐมภูมิจากการศึกษาเอกสารที่ เกี่ยวกับพื้นที่ที่ศึกษาในชั้นที่ 1 มาเรียบเรียงพร้อมภาพประกอบและ นำเสนอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Young, H.P., Sheriff, A. and Naeger, S, (2009) ได้ศึกษาวิจัยแนวทางการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นแนวทางเรียนรู้แบบธรรมชาติและค่อย ๆ พัฒนาการเรียนรู้ขึ้นไป อย่างเป็นขั้นตอนคือการวางแผน การดำเนินการและการทบทวน มีการอธิบายอย่างมีเหตุผลถูกต้องแม่นยำและ การสอนที่เป็นขั้นตอนทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจง่าย ชำนาญและมีทัศนคติที่ดีในการเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งครูสามารถเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักเรียนได้สนับสนุนด้านวัฒนธรรมซึ่งส่งเสริมให้เกิดการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และใช้ความรู้ร่วมกัน มากกว่าการเน้นที่เทคโนโลยี

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์; นักเรียนสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้ วัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น นำเสนอแยกตามที่กำหนดไว้

ชั้นที่ 3 การจัดอันดับศักยภาพทรัพยากร: นักเรียนได้นำทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านการเกษตร ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร ภูมิปัญญาด้านป้าชุมชน มาวิเคราะห์ความโดดเด่นและจุดด้อย

ชั้นที่ 4 การกำหนดแผน; นักเรียนสร้างแผนกิจกรรมทัศนศึกษาเชิงนิเวศ วัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอน ที่ 1 การวิเคราะห์ SWOT ของ วัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มา การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาส

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดจุดศึกษา เป็นการเลือก วัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการวิเคราะห์ SWOT มากำหนดจุดศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนด กิจกรรมการเรียนรู้เป็นการเลือกสาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้จากการวิเคราะห์หลักสูตรให้ สอดคล้องกับจุดศึกษาและจุดประสงค์การเรียนรู้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ SWOT ของวัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. กำหนดจุดศึกษา ประกอบด้วย ภูมิปัญญาด้านการเกษตร ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร ภูมิปัญญาด้านป้าชุมชน

ชั้นที่ 5 การจัดทำเอกสารประกอบแผน; กระบวนการสร้างแผนกิจกรรมทัศนศึกษา วัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูได้ จัดทำเอกสารต่างๆเพื่อใช้

ประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ เอกสารโครงการทัศนศึกษา วัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น คู่มือแนะนำเที่ยวและแผนการจัดการเรียนรู้

ส่วนที่ 2 การพัฒนาแผน ; ในส่วนนี้เป็นการนำแผนกิจกรรมทัศนศึกษาวัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาทดลองจัดกิจกรรมกับ นักเรียน ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน(P-A-O-R) ได้แก่ ขั้น วางแผนก่อนจัดกิจกรรม (Plan) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม(Act) ขั้นสังเกตการณ์ระหว่างปฏิบัติกิจกรรม (Observe) และขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรม (Reflect) เมื่อจบการทดลองในแต่ละครั้งครูได้นำปัญหาหรือข้อขัดข้องจากการปฏิบัติกิจกรรมตามแผน มาพิจารณาแก้ไขและปรับปรุงแผนเพื่อใช้กับ การทดลองในครั้งต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ Geoffrey, L. (2005). ได้ทำการวิจัย เรื่อง การปรับปรุงการสอนของครู การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาคำแนะนำของครูเกี่ยวกับอิทธิพลการวิจัยปฏิบัติการบนความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนและผลกระทบจากแนวคิดนี้ในการปฏิบัติการสอน 4 ด้าน คือ บทบาทของครูความรู้เกี่ยวกับการสอนของครู การปฏิบัติการสอน และการสะท้อนผล ข้อมูลการวิจัยเครื่องมือที่ใช้แบบสัมภาษณ์ การสังเกต และการรวบรวมผลงานครูและนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูที่เข้าใจในการเปลี่ยนแปลงใน 4 ด้าน ที่ศึกษาในขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการที่มีโครงสร้างทางระเบียบวิธีการสำหรับการนำไปใช้และการวิเคราะห์กระบวนการสอนและการเรียนรู้โครงสร้างที่ชัดเจน ทำให้ครูโดยตลอดการเก็บรวบรวมอย่างรอบคอบและเป็นระบบการวิเคราะห์ข้อมูลและการสะท้อนผล

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จากการจัดกิจกรรมทัศนศึกษา วัฒนธรรมเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นผลที่เกิดขึ้นครอบคลุมการ ประเมินผลการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัยและด้านทักษะพิสัย ส่งผลให้ นักเรียนความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม และเกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกิดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ McCoy (2003 : 2500-A) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนปรับปรุงท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ จำนวน 2 โรงเรียน เพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยนำครู ผู้ปกครองและผู้บริหารโรงเรียนมารวมกัน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดประสิทธิภาพของแผนในการระบุนความต้องการทางวิชาการและกำหนดปรับปรุงท้องถิ่นปัจจุบัน ตรวจสอบข้อมูลทางวิชาการของนักเรียน ซึ่งเป็นการสนับสนุนโปรแกรมใหม่และโปรแกรมเก่าที่มีอยู่ เพื่อใช้เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนปรับปรุงท้องถิ่นที่เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและอนุรักษ์เพื่อให้คนในพื้นที่รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการหวงแหนรักษาธรรมชาติและเป็นผู้มีส่วนในการวางแผนให้เกิดความยั่งยืน

1.2 ควรมีการทำสื่อและนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ใช้ในการทำแผนการจัดการเรียนรู้และการเชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศและทางวัฒนธรรมที่มีเรื่องราว (Story) ร่วมสมัยให้อยู่ในบทเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจะมีการศึกษาเปรียบเทียบกับงานวิจัยของผู้อื่นหลายๆคนเพื่อเป็นข้อสนเทศในการศึกษาครั้งต่อไป

2.2 การวิจัยที่สามารถตอบสนององงานระดับชุมชนนั้นจะขาดไม่ได้คือการศึกษาเชิงลึก เข้าชุมชนสร้างความเชื่อให้กับคนในชุมชน ศึกษาเชิงกว้างถึงข้อมูลที่เข้ามาเกี่ยวข้องของชุมชนให้รู้จริงเกี่ยวกับชุมชนและงานวิจัยนั้นเพื่อใช้เป็นการวิจัยในชั้นเรียน

2.3 ควรมีการศึกษาแบบองค์รวม ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม เพื่อสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงยุคโลกาภิวัตน์

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.(2564).การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : กระบวนทัศน์ การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ฐาปนา บุญประวิต. (2556). การใช้แนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด (Smart Growth) ในการวางแผน ที่อยู่อาศัย ของประเทศสิงคโปร์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :<http://www.asiamuseum.co.th>
- ณฤณีย์ ศรีสุข.(2564).นิเวศวิทยาวัฒนธรรมเชิงพุทธบูรณาการ.สุตรสาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
- ในตะวัน กำหม่อม. (2559). ผ้าไหม : การอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อส่งเสริมวิถี วัฒนธรรมชุมชน ตำบล ขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดความหลากหลายทางวัฒนธรรม. คณะวัฒนธรรม ศาสตร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 12(26),พฤษภาคม-สิงหาคม
- ปราณี ดันตนาอนุบุตร.(2555). ภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
- พระวีรศักดิ์ จันทวีโส, พระครูวิริยปัญญาภิวัฒน์ และ พระเอกรัตน์ มหามงคลโ. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการวิชาสังคมศึกษา. วารสารมหาจุฬาลงกรณ, 8(2), 85-92.
- ภูวดล บัวบางพลู. (2561). แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนอุทยานแห่งชาติ เขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี.วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 12(2), 91-101.
- วรนนท์ ฉายารัตน์.(2564).การท่องเที่ยวเศรษฐกิจตามเส้นทาง EEC : พื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการท่องเที่ยวเศรษฐกิจตามเส้นทาง EEC พื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกและเพื่อบูรณาการการสนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโรงเรียนนิคมสร้างตนเองจังหวัดระยอง 2.หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชา สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม.วิทยาลัยทองสุข
- ศรีศักร วัลลิโภดม .(2551). มือฉุกคิด : ความหมายของภูมิวัฒนธรรม การศึกษาภายในและสำนึกของท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์
- สมศักดิ์ อยู่บริบูรณ์.(2558).การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลพุดา หลวงอำเภอสตึกจังหวัดชลบุรี.สาขาวิชาวิทยาศาสตร์.คณะครุศาสตร์.มหาวิทยาลัยบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

องค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง.(2565).สืบค้นจาก

<https://www.plutaluang.go.th/contactus>

อนุกุล ต้นสุพล.(2559).นิเวศวิทยาวัฒนธรรม : กุญแจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน.ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

Berkes, F.(1999). **Sacred ecology: traditional ecological knowledge and resource management.** Taylor and Francis.

Gagne, Robert M. 1977. **The Conditioning.** New York : Holt Rinchart and Winston Inc.

Geoffrey, L. (2005). Sustainable Sufficiency: An Internally Consistent version of Sustainability. **Sustainable Development.** 13: 53-58.

Maass, Petra .(2008). **The Cultural Context of Biodiversity Conservation.** Seen and Unseen Dimensions of Indigenous Knowledge among Q'eqchi' Communities in Guatemala. Göttingen: Göttinger Universitätsverlag

McCoy, Thomas Michael. (2003). Developing Local Improvemnet Plans in High Schools Using Action Research. **Dissertaion Abstracts International.** 63(7) : 2500-A

Robert H.Winthrop. (1991) . **Dictionary of Concepts in Cultural Anthropology.** Greenwood Press. New York. Pp.47-49.

Turner, B. L., II .(2002) .Contested identities: human-environment geography and disciplinary implications in a restructuring academy. **Annals of the Association of American Geographers** 92(1): 52-74.

Young, H.P., Sheriff, A. and Naeger,S. (2009). A Bottom-up Definition of Self-sufficiency: Voices from Low-income Jobseekers. **Qualitative Social Work.** 8(3) : 357-376.